GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Joi'a si Duminec'a, Fói'a, candu concedu ajutóriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe 1/2 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu séu 2 1/2 galbini mon. sunatória.

Anulu XXXIX.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 86. Brasiovu 16|4 Novembre 1876.

Interventiune.

I. Mare lucru este interventiunea, mare vorba. Las' ca ea este cestiune de principiu vitala pentru popóra intregi, cá si pentru individi; las' ca interventiunile decisera fórte desu de sórtea si esistenti'a popóraloru, — déra apoi écca la ce amu ajunsu, cá se vedemu chiaru si óstea Romaniei inpinsa de evenimente se intervina si ea, acea óste, in patri'a careia s'au versatu atatea torente de sange prin interventiuni. Si óre noi aici in patri'a nóstra nu avuramu interventiune la a. 1849? si — dómne feresce, cá mane o potemu avé éra pre catu tempu scói'a dela Dobritienu sta in capulu mesei.

Altii au studiatu de multu natur'a interventiuniloru din istoria, din actiuni diplomatice, dupa theorii filosofice cá ale lui Vattel, Rotteck si altii. Noi se ne adoperamu, fara apparatu de bibliothecí si archive, a cerceta natur'a interventiunei mai multu din viéti'a practica si din cateva evenimente internationali vediute in acestu seculu alu nostru. Cá se facemu mai multu in acésta cestiune, nu ne permitte nici timpulu nici impregiurarile, mai alesu ca unu legionu de alte cestiuni nationali, politice, economice astépta a fi luate in discussiune.

Candu -si bate si maltratédia vecinulu teu pe femei'a cunuuata pe lege si ea striga dupa ajutoriu, éra tu te duci cá se o scapi, este interventiune. Déra in acestu casu o poti pati reu; ca-ci barbatulu femeiei te va lua de peptu si te va intreba: Ori-ca tu te tii cu femei'a mea? Esi afara, ca aci 'ti spargu capulu. Déca inse ar' sarí in ajutoriu parintii si fratii femeiei maltratate, situatiunea s'ar' schimba tare; ca-ci acestia potu reclama cu totu dreptulu dicundu barbatului: Nu ti-am dat'o de róba, ci de socia, n'ai cumparat'o din piatia cá paganii, ci ai luat'o din cas'a nóstra, déca nu-ti place, se te desparti de ea, éra déca nu vrei tu si vei continua cu brutalitatea si tiraui'a, o vomu desparti noi de tine. Alta-data intervine chiaru deregatori'a comunala. In mii de casuri se incaiera vecini cu vecini, altii saru sei despartia si se-i inpace; uneori le succede, mai de multe-ori batai'a se incinge intre toti cei adunati. Doi insi se certa intre sine, alu treilea, unu egoistu astutu, in locu se-i inpace, mai virtosu ii sumutia si-i irrita cu scopu de a-i ruina pe amendoi, si asia in finitu, totu interventiuni.

In societatile mari, adeca in staturi, merge cá si in societatile mici, numai pe scara multu mai larga, si apoi diplomatii -si au terminologi'a loru, pe care alti moritori nu o prea intielegu; la diplomati 1+2 facu adesea 5 si cu calcule de acestea aducu pe lume in confusiune, pana candu se afla cate cineva, carele sparge calculatiunile loru cu sabi'a. Domnitorii si diplomatii dicu, ca esiste sisthem'a staturiloru europene, in care nu este permisu la nici-unu statu se faca schimbari in afara. Dela unu timpu incóce densii s'au adoperatu se stabilésca principiulu neinterventiunei; déra nu l'au observatu mai nicairi. In an. 1849—50 Prussi'a interveni cu armele in cateva staturi germane pe atunci independente. In an. 1848—9 Russi'a interveni in Romani'a, Ungari'a, Transilvani'a. In an. 1854—5 Franci'a, Britani'a, Piemontulu se aruncara intre Russi'a si Turci'a. In an. 1859 Franci'a interveni cu armata mare intre Austri'a si Itali'a, in favórea acesteia. In an. 1863—4 interventiune sangerósa austro-prusaca in Danemarc'a, sub pretestu de a protege ducatele Schleswig-Holstein, in realitate spre a le incorpora in modulu celu mai perfidu. Tocma si in Americ'a meridionale la Mexico, Franci'a interveni spre rusinea sa. Unde nu a fostu interventiune in dilele nóstre? Nu a fostu in revolutiunea polóna la 1863 contra Russiei si in belulu celu mare germano-francescu; déra si in aceste dóue casuri nu a lipsitu vointi'a, ci a lipsitu numai potinti'a.

Este fórte greu a decide, care principiu ar' fi mai salutariu pentru omenimea suferitória, alu interventiunei séu alu noninterventiunei. Suntu destule casuri, in care s'ar' paré, ca omenimea intréga astépta si cere interventiune, firesce spre apararea drepturiloru omenesci, a libertatiei, a inocentiei. Suntu érasi altele, in care interventiunea cutare este condamnata pentru scopurile sale perfide.

Déra se remanemu totu numai pe langa fapte complinite. Pana la pacea de Parisu 1856 imperiulu turcescu nu se considerá cá statu ce ar' face parte din sisthem'a staturiloru europene, ci cá statu puru asiaticu, strainu de societatea popóraloru europene. De aici ar' fi urmatu, cá staturile europene se nu aiba a face cu Turci'a nici in clinu nici in maneca, se o lase de capulu ei, tractandu-o cá pe una persóna straina, pe care abia ai vediut'o vreodata in viétia. Nimicu mai neadeveratu de catu acésta. In viéti'a practica a popóraloru theoriile cumu amu dice transcendentali, se prefacu in fumu si cétia. Mii de interesse mari ale societatiei europene si mai pre susu de tóte preceptele humanitatiei, scopurile civilisatiunei impunu Europei strict'a obligatiune de se ocupa de starea si de relatiunile imperiului turcescu, nu numai pentru ca Turci'a se intinde si in Europ'a, ci pentru-ca societatea européna e impinsa cá prin instinctu de gratitudine a duce binefacerile civilisatiunei, a le culturei superióre, a le moralei christiane acolo, de unde le imprumutase in cursulu seculiloru, in Greci'a, in Asi'a mica, in Egiptu, in Palestin'a, pana la Eufratu si mai departe. Nici unu poporu europénu autochtonu nu se póte laudá cu civilisatiune propria, originale, se potu inse laudá cateva popóra, ca pe cea adusa din Orientu acasa la ele o au desvoltatu, aparatu si conservatu spre binele omenimei intregi, pre candu in Asi'a decadiuse tare. A venitu si pentru Asi'a timpulu regeneratiunei, dupa-ce chiaru cultur'a vechia arabica suferise si se deteriorase cu totulu sub loviturile continue ale altoru popóra asiatice barbare, cumu si din caus'a catoruva doctrine perverse ale Coranului. Din aceste cause lumea vediù chiaru in seculului nostru, inainte de anulu 1856, interventiuni europene succedendu-si unele dupa altele. Trecemu preste interventiunea celoru trei poteri esecutata prin batali'a navale dela Navarinu in an. 1827 in favórea Greciei séu mai dreptu, a civilisatiunei, si venimu dreptu la interventiunile din 1835 a Russiei si la cea din 1840 a Franciei si Austriei (la St. Jean d' Acre in Siri'a, archiducele Fridericu) cerute chiaru de Sultanulu in contra lui Mehmed Ali pasi'a, care nici un'a nici alt'a, plecase asupr'a Constantinopolei. Afara de aceste, de cate-ori a mai intervenitu Franci'a in favórea christianiloru romano-catholici din Siri'a, éra Russi'a in a celoru orthodoxi.

(Va urmá).

Brasiovu 3/15 Novembre c. n. 1876.

Desbaterea asupra cestiunei orientale in senatulu imperialu din Vien'a s'a inchiatu in siedinti'a dela 7 Novembre. Pre catu de mare au fostu nr. asia si parerile. Cate capete, atate sentintie. Unulu voiá se apere pe turcu contra muscalului, altulu voiá cá in aliantia cu muscalulu se se imparta pe pielea turcului, alu treilea predicá pace cu ori-ce pretiu, in fine veni polonulu Greuter si, provocandu-se la juramentulu ce-lu depune fia-care rege maghiaru, ca adeca va cuceri cu arm'a in mana nu numai acele tieri si pamenturi, cari s'au tienutu odata de corón'a ungurésca, ci in casu oportunu se va intinde si mai departe, dede espressiune parerei sale, ca in totu casulu ar fi bine, cá Austri'a se se mai largésca catra oriente, adeca se caute a anectá ce va poté. In labirintulu acest'a de pareri diferite senatulu imperialu si-a perdutu cumpetulu, asiá incatu in fine n'a mai sciutu ce voiesce. La inceputu se parea, ca maioritatea este intielésa a tranti cu acésta ocasiune nu numai pe Andrássy, ci chiaru si pe Auersperg, inse resultatulu discussiunei de trei dile a doveditu, ca maioritatea tienù acésta discussiune, fora cá se aiba vre unu planu, vre unu scopu de ajunsu; pentru aceea dins'a, in locu cá se silesca pe Andrátsy cá se-se retrage, i-a facutu din contra mari servitie si a contribuitu multu la intarirea lui in postulu ce-lu ocupa.

Sambata in 11 Novemare s'a deschisu si camer'a ungurésca si indata in prim'a siedintia deputatulu Ernestu Simonyi adressà intregului ministeriu o interpellatiune in caus'a orientele. Dlu Simonyi, avendu in vedere ca resbelu orientale atinge cele mai vitali interesse ale monarchiei austro-maghiare, si ca opiniunea publica din tiéra aréta celu mai viu interessu facia de cursulu si directiunea acestui resbelu, intréba pe ministeriu, déca este aplecatu, cá pentru mai bun'a orientare a corpului legiuitoriu si a tierei, se presente camerei unu tablou despre tóta politic'a, ce ministeriulu de esterne a urmat'o dela erumperea incurcaturiloru orientali si pana in diu'a de astadi si cá se dè apoi camerei orasiune se-si esprime parerea asupra cestiunei orientale inca mai inainte de inceperea discussiunei asupra bugetului? — Prin acésta interpellatiune dlu Simonyi vrè se provóce si in sinulu camerei maghiare o desbatere asupra cestiunei orientale, inse precum observamu din foile semi officiali, dlu Tisza cu partit'a sa ar voi se evite o asemene discussiune, pentru ca se teme, ca se nu faca unu fiasco si mai mare cá senatulu imperialu din Vien'a.

— Conferinti'a de ambassadori are se se intrunésca inca in decursulu lunei lui Novembre si are se discute numai asupra aceloru cestiuni si propuneri, cari s'au primitu in principiu. Programulu conferintiei propusu de Angli'a admitte autonomi'a interna a provintieloru slave; Pórt'a otomana inse nu se invoiesce, cá Bulgari'a inca se devina autonoma.

— Atatu Angli'a catu si Turci'a s'au decisu,

cá la statorirea liniei de demarcatiune se cedeze facia de propunerile rusesci, cá din acestu motivu se nu erumpa cumv'a inimicitiele intre russi si turci.

— Principele Gorciacoff a adressatu unu circulariu la tóte auctoritatile din tiéra, prin care aduce la cunoscintia, ca imperatorele a ordonatu mobilisarea armatei, inse nu cu scopu, cá se pórte resbelu cu Turci'a, ci mai vertosu cá se o fortieze a eliberá pre cale pacinica pe crestini si a li da drepturile ce competu popóreloru libere.

— In legatura cu acést'a se comunica, ca cu privire la lini'a de demarcatiune Russi'a tiene inca strinsu la pretensiunea sa, cá turcii se se retraga din tóte positiunile ocupate dupa 27 Octobre a. c. adeca dupa lupt'a dela Djunis.

— In Chisienevu au sositu, se dice, principele de coróna Constantinu si marele principe Michailu, cá se primésca comand'a suprema asupra celoru patru corpuri de armata concentrate la Odessa, Bender si Chisienevu. Cortelulu generalu va fi d'ocamdata in Chisienevu.

— O scire dela Jassi a diariului „N. Fr. Presse“ dice, ca cele patru corpuri de armata rusesci, mentionate mai susu, s'ar aflá dejá in momentu de a intrá in Romani'á, cá se ocupe punctele de pe malulu dreptu alu Dunarei si anume Siuml'a, Rusciuculu, Tulcea si Calafatulu. Scopulu acestei espeditiuni nu este resbelu cu Turci'a, ci numai o simpla amenintiare, o esecutiune pentru neamenat'a realisare a reformeloru.

— Guvernulu rusescu a cumperatu din Americ'a 20 mii pundi de pulvere de pusca, deórace s'a doveditu, ca pulverea de pusca americana e mai buna cá cea rusésca. — Imprumutulu ce-lu va inchiá Russi'a in Holland'a face 30 millióne pundi sterlingi.

Organisarea orasiului Fagarasiu.

Dupa-ce partit'a ungurésca de aici facù unu mare fiasco cu tóte scopurile ei de suprematisare la municipiulu Fagarasiului, a cercatu a-si realisá asemenea scopu la organisarea orasiului Fagarasiu, ce a avutu locu in parte la 4 l. c. — la alegerea representantii orasiului. — Acésta partita condusa de ómeni fora capu si fara principia — s'a aruncatu asupra orasiului spre a se despagubí de daun'a morala si materiale ce a suferitu greu la comitatu, unde prin o buna tactica si disciplina a romaniloru remasera in minoritate neinsemnata, dupa tóte intrigile, amenintiarile si nelegiuirile comisse.

Orasiulu — cá mare comuna — la care a fostu degradatu fora vin'a s'a — a avutu se aléga 20 membri. Partit'a ungurésca a compusu o programa de alegere, desemnandu de membrii viitórei representatii — totu numai maghiari —, cá din mila inse a pusu si unu romanu dintre cei mai slabi la angeru, precum si unu sasu cá de sementia.

Vediendu romanii si saso-germanii acésta batjocura intentionata, curendu s'au unitu si au combinatu — o lista de membri la fiitórea representantia, din care au eschisu pre toti ungurii; firesce ca lumea din afara va judecá póte nefavoritoriu acésta purtare a coalitiunei romano-sasesci, inse — ea este dictata de impregiurarile locali. Celu ce voiesce se fia singuru la masa si toti ceialalti se remana la usia, trebue se fia pregatitu a remané odata singuru la usia pre óre-care tempu, cá se aiba buna occasiune a gustá din esperintia si a invetiá: Ce insemnédia a calcá legea si a fi nedreptu cu semenii sei?

Disciplina — lauda se fia conducatoriloru romani si saso-germani — a fostu esemplaria, nici unu unicu votu nu s'a perdutu — romanii si sasii au venitu la urna pana la celu din urma si cei bolnavi si impedecati au votatu prin plenipotentiati.

Invingerea a fostu stralucita si incoronata de successulu doritu —; partit'a maghiara — inganfata — a remasu cu buzele 'nflate, ér' romanii si sasii invingatori. Se publica scrutiniulu si din urna nu a esitu neci unu membru maghiaru in representatiunea orasiului!! Ecca, ca cei ce sapara gróp'a romaniloru, cadiura insusi in ea... —

Membrii repr. orasiului facu cu totii 40, diumetate suntu virilisti, intre virilisti este unu singuru maghiaru. Trista stare pentru maghiarii din Fagarasiu inse nu nemeritata.

Dorimu, cá coalitiunea romano-saso-germana se fia dorabila in interessulu binelui comunu atatu alu orasiului catu si alu comitatului, durabila póte se fia acésta uniune inse numai, déca va fi sinceritate imprumutata; despre partea romaniloru va fi acesta sub tóte conditiunile — déra asemene se pretinde si din partea fratiloru sasi. Cea mai mica nesinceritate ne ar' causá ambiloru si causei publice mare dauna. D.. G..

Spre intregirea corespondintiei premisse aici voiamu se facemu unu micu comentariu din partea nóstra, cà se aretamu si cu acésta ocasiune, ca déca esiste o anomalia, o calamitate in Fagarasiu si comitatulu seu, apoi aceea este de a se cautá si aflá in person'a dlui prefectu Boér Kálmán. Inse tocmai candu prinsesemu condeiulu in mana, cá se accentuamu acést'a impregiurare, ne sosi cu post'a numerului dela 10 Novembre alu diariului „Tagblatt“ din Sibiiu, unde sub titlulu „Stàri asiatice in Fagarasiu“ aflamu unu comunicatu, subscrissu de Tamasiu Galu, capitanu c. r. in pensiune, primariu alu urbei Fagarasiu si cavaleru alu ordinului Franciscu Iosifu, din care comunicatu reproducemu aci urmatoriulu estrassu:

„Pana in tempulu mai nou, nationalitatile representate in Fagarasiu traira intre sine in concordia fratiesca. Tóta inteliginti'a de aici, de ori-ce limba si chiamare se concentrá in asiá numit'a casina civile, care erá comuna. In fine provedinti'a ne tramise de prefectu pe Boer Kálmán, care la inceputu credeamu ca e chiaru omulu, care ne trebue noua, presupunendu, cá in calitatea sa de prefectu maghiaru, apoi cá fostu amploiatu sub ablutismulu germanu si cá romanu de nascere are se scie tóte trei limbele patriei si se fia unu aprigu aperatoriu alu legalitatii. In scurtu tempu amu vediutu inse, ca amagirea nóstra a fostu mare. Elu negà inainte de tóte limb'a sa materna, negà apoi ca are vr'o cunoscintia de limb'a germana, in care si-a castigatu odata panea de tóte dilele, éra pe de alta parte escellà in injuraturi si insulte ungauresci asupra celorlalte nationalitati cu unu successu asià de mare, incatu nimine nu potéa se-i faca concurintia pe acestu terenu. Elu infiintià o casina, ai careia membri fundatori potea se fia numai unguri de nascere séu renegati de calibrulu seu. Tóte ar fi fostu cum ar fi fostu, dér acestu representante alu Maiestatii Sale regele nu se rusînà nice chiaru in adunari publice, in siedintie oficiali a negá dreptulu de esistintia alu cetatieniloru nemaghiari si din principiu nu numai ca nu da ascultare nice unei suplice nemaghiare, ci o respingea cu injuraturi si insulte.

Cu unu cuventu, dlu prefectu vru se ne trateze pana in finitu totu dupa calapodulu seu asiaticu; inse din fericire noi nu suntemu asiati. Dovéda, ca despotismulu si arbitriulu seu si-a spartu capulu facia de solidaritatea romaniloru si a germaniloru, cari satui de o asemenea tratare si-au reculesu poterile si in 4 l. c. si-au alesu o representatiune comunale dupa placu. Dintre unguri nu s'a alesu nici unulu, ceea ce s'a evitatu din principiu.

In fine dlu Galu spera, ca pacea si armoni'a intre cetatienii Fagarasiului se va restabili catu mai curendu; dlu comite supremu va trebui se fia delaturatu din unu postu de administratiune asiá insemnatu, deórace in tempulu din urma epilepsi'a lu-apuca si trantesce prea a dese ori. — Dlu Galu caruia i s'au adressatu de aici din Brasiovu telegrame de recunoscintia si incoragiare, inchia cu dechiaratiunea, ca responsabilitatea pentru cele comunicate o primesce dinsulu.“

Din comitatulu Sabiiului in 7 Nov. 1876.

Dela confluxulu universitatii.

Dupa tenórea art. de lege XII din 1876 § 8 lit. d, conflucsulu universitatii conchiamatu pre 23 Octobre a. c. avù de problema a-si dá parerea cu privire la impartirea celoru 11 cercuri de alegere pentru viitórea adunare generale a universitatii, cum si in privinti'a modalitatii de alegere a membriloru la numit'a adunare gen. Spre acestu scopu, in siedinti'a universitatii din 23 Octobre a. c. s'a alesu o comissiune de 11 membri, intre cari si **3 romani**, cu acea insarcinare, cá se elaboreze unu proiectu pentru impartirea celoru 11 cercuri de alegere, cum si pentru modalitatea de alegere. In privinti'a cetatiloru din fundulu regiu, s'a dispusu prin susu citat'a lege, ca cati deputati are se tramita fia-care cetate la viitóri'a adunare gen. a universitatei, si anume: Sabiiulu si Brasiovulu cate 2 deputati, Sighisiór'a, Sabesiulu, Orastia, Mediasiulu si Bistritia cate unulu, la olalta 9 deputati. A remasu deci cá universitatea se-si dè parerea asupr'a formarei cercuriloru pentru alegerea inca a celoru 11 deputati din celelalte parti ale fundului regiu. In legea dietale susu-citata, s'a indigitatu totu-odata principiale, ce suntu a se avé in vedere la formarea cercuriloru.

In urmarea acestor'a comissiunea esmisa din sinulu universitatii, in siedinti'a din 6 Novembre a. c. si-a presentatu proiectulu seu, statatoriu din 3 parti; in partea antaia, carea dupa parerea nóstra nu stà in necsulu cu celelalte parti, se repetiescu cunoscutele gravamine ale maioritatiei sasesci din universitate; dér' aceste nu ne atingu pre noi din punctulu nostru de vedere: partea a dóu'a tracta despre impartirea celoru 11 cercuri electorali, ér' partea a trei'a despre modalitatea alegerei; dispusetiunile, respective propunerile coprense in cele dóue parti din urma, ne interesséza cu atatu mai tare, cu catu ca in acele se norméza influinti'a viitória a comuneloru si municipialoru comproprietarie la averea universitatii si aceloru 7 judecia.

Din proiectulu maioritatii comissiunei, adoptatu de maioritatea sasésca a universitatei, se vede, çumca prin impartirea facuta unu numeru tare considerabilu de comune suntu cu totulu eschise dela alegerea deputatiloru la adunarea gen. a universitatei, prin urmare suntu eschise dela ori-ce influentia in administrarea si intrebuintiarea averei universitatei si a celoru 7 judecia. Asia suntu eschise comunele scauneloru filiale Talmaciu si Seliste, a dominiului Branu cu Sacelele, a comuneloru foste granitiarie, cum si alte cateva comune din fostulu scaunu alu Cincului mare si alu Mediasiului si Nochricului

Minoritatea comissiunei statatórie din domnii deputati: Bolog'a si Hani'a, a cerutu, cá si comunele, pre care lea eschisu maioritatea comissiunei, se se primésca in proiectulu de impartire, fiendu-ca si acela, dupa dreptu, suntu comproprietarie a averei universitatii si a 7-loru judecia; maioritatea sasésca a comissiunei n'a acceptatu propunerile minoritatiei, si astfeliu minoritatea a datu votu separatu.

Asemenea si-a datu minoritatea romana a comissiunei votu separatu si cu privire la unii §§ din proiectulu modalitatei de alegere a maioritatii sasesci.

In siedinti'a universitatei din 6 Nov. a. c. s'a luatu la pertractare elaboratulu, respective proiectulu maioritatii comissiunei. Partea antaia din acelu proiectu relativa la gravaminele maioritatiei sasesci, nu s'a admisu de presidiu la pertractare. Incidentiele si scaimbarile de pareri si argumente, intrevenite cu acea ocasiune, intre presidiulu si intre oratorii maioritatii, se potu ceti in reportulu publicatu in „Hermannstädter Zeitung“ nr. 261, noi nu ne ocupamu acum cu acele.

Trecemu deci la pertractarea partiei a dóu'a si a trei'a din desu-amentitulu proiectu alu maioritatii comissiunei.

La desbaterea speciale a partiei antaiu, relative la impartirea a celoru 11 cercuri de alegere, iea cuventulu d. deputatu Bolog'a, si aratandu, ca la averea universitatii si a 7 judecia, au dreptu tóte comunele apartienatórie celoru 11 municipia, cá comproprietarie, prin urmare propune, cá si comunele apartienatórie dominialoru Branu, Seliste, Talmaciu, comunele fóste granitiarie si celelalte, se se considere de comproprietarie ale averei universitatii si respective a 7-loru judecia, si se nu se eschidia dela influenti'a si drepturile cuvenite.

Propunerea dlui Bolog'a fù spriginita cu totu zelulu de deputatii: Rusu, Nic. Popu si Macelariu. Rusu se provocà la documente din seculii XV si XVIII, prin care aratà, ca comunele din dominiale Branu, Seliste si Talmaciu, n'au fostu nece-odata in relatiuni iobagesci facia cu 7 judecia, — prin

urmare se nu se eschidia dela influenti'a cuvenita cá proprietarie.

Pentru proiectulu maioritatii au pledatu deputatii sasi: Schnell, Reimesch, Dr. Lindner, Bruckner, cestu din urma s'a provocatu la Aprobate. La votisare, s'a primitu, se intielege de sene, proiectulu maioritatii.

Deputatii romani cu Bolog'a in frunte au insinuatu votu separatu.

In siedinti'a de dupa amiédi totu din 6 Nov. a. c., s'a luatu la desbatere speciale partea a trei'a din proiectulu maioritatii comissiunei, relativa la modalitatea alegerei membriloru la adunarea gen. a universitatii.

Maioritatea comissiunei a propusu, cá in cele 11 cercuri de alegere, comitetulu de alegere (Wahlausschuss) statatoriu din 7 membri, se se aléga prin cate unu delegatu alesu din partea representantieloru a aceloru 7 comune, din cerculu respectivu, care voru documentá, celu mai mare numeru de alegatori provediuti cu dreptu de alegere pentru dieta.

D. deputatu Bolog'a in numele minoritatiei comissiunei, a propusu, ca pentru alegerea comitetului din cestiune (Wahlasschuss) se tramitia fiacare comuna din respectivulu cercu cate 2 alegutori si aici se primí propuuerea maioritatii sasesci a comissiunei prin urmare, propunerea d-lui Bolog'a, pentru carea pledá si deput. Rusu, cadiú. Deputatii romani, insinuara si aici votu separatu.

D. deputatu Dr. Pecurariu inca in siedinti'a universitatii de ainte de amédia, facuse pro punerea, cá se se astérna la ministru un'a representatiune, in carea se se céra, cá se se expereze dela dieta, modificarea § 8 lit. d) din art. de lege XII din 1876, in acelu sensu, cá se póta avé dreptu de alegere la alegerea deputatiloru pentru adunarea generala a universitatii si acei comproprietari, cari dupa legea electorale dietale, nu suntu provediuti cu dreptu de alegere pentru dieta. La acést'a propunere, vorbira deputatii romani Hanni'a si Dr. Tincu.

Presidiulu inse n'a lasatu la desbatere acést'a propunere, sub cuventulu, ca dreptulu de representare lu au numai representantiele municipali, ér' universitatea nu are atare dreptu.

Speramu, ca votulu separatu, ce l'au datu deputatii romani ai universitatii, se va publicá, cá astfeliu publiculu romanu, si cu deosebire, comunele fondului regiu, comproprietarie la averea universitatii si a 7-loru judecia, se póta avé informatiuni asupr'a starei lucrului. **m.**

„Fundatiunea Siulutiana".

(Urmare).

Universitatea sasésca, care are mai multi bani cá noi, si póte se se pricépa mai bine la economisare cá noi, nu cumpara, ci tocma din circumspectiai proverbiale -si tiene capitalulu in obligatiuni si si'lu da imprumutu pre hypotheca pre lenga anuitati. —

Capitulului catholicu cu episcopatulu are mai 2.000,000 fl. in obligatiuni, le da imprumutu pre lenga intabulare si nu cumpara bunuri!

Reformatii, caroru dela scandalulu cu bunurile collegiului din Aiudu li acru sufletulu de josaguri, nu cumpera bunuri, de si in consistoriulu loru se afla ómeni mari proprietari, nu mosieri cá la noi, si aceia sciu, ce e unu bunu. —

Unitarii sect'a cu ómenii cei mai practici in lume -si cumpera case, -si dau banii imprumutu, tienu obligatiuni, dér' nu cumpera bunuri.

Esemplu mai eclatantu unde trebue, cá acum de curendu in Domnulu adormitulu conte Miko? Acestu barbatu de statu fostu ministru, diplomatu si omu cu mare inteligintia si circumspectie si in fine dóra celu mai mare proprietariu in Transilvani'a, facundu pentru o scóla una fundatiune, a facut'o in obligatiuni si nu a donatu séu cumparatu unu bunu; cu tóte ca, déca cineva, apoi diu acesta a sciutu, ca ce suntu obligatiunile si ce poti ascepta dela ele?

Eclatantu esemplu in contra cumpararei bunuriloru e si casulu societatei de economia (gazdasági egylet) din Clusiu.

Acesteia i s'a testatu in Boju mare unu bunu, dér' directiunea societatei aceleia compusa per exelentiam din proprietari, a vediutu, ca administrarea i-ar' fi cu prea mari greutati, si nu i-ar' aduce percentele recerute — l'a vendutu.

Singuri Naseudenii s'au aflatu in Transilvani'a asia de sfatosi, cá se-si cumpere bunuri din banii fundatiuniloru, apoi au si cumparatu o nemica mare, unu bunurelu pe campia fora regalia, fora cale de comunicatiune si catu se póte de departe de dinsii, cá spesele de caletoria ale inspectiunei se faca cu atatu mai multu. — Me erte dnii Naseudeni, dér' in privinti'a acést'a nu-mi 'i ieau de modelu. — Asi mai dice ceva despre procedur'a Naseudeniloru, dér' in ce nu me arde nu suflu. —

„O conditiune inse ar' fi, sub care nu ca a-si de — ci asi sfatuí se se cumpere bunuri pre banii fundatiuniloru nóstre, si acést'a ar' fi, déca tóte bunurile cate le possede clerulu, dimpreuna cu cele metropolitane si cele ale fundatiunei Siulutiane s'ar' conglomera asia dicundu intr'unu fideicomissu séu majoratu, si s'ar' administra prin o directiune economica centrale, compusa din ómeni probati si cualificati". —

Venitulu curatu apoi s'ar' impartí intre singuraticii proprietari si usu fructuanti pro rata parte, catu face partea fia-caruia din conglomeratiune. —

Ca cum ar' debuí organisata directiunea aceea, in ce relatiune ar' fi cu consistoriulu si metropolitulu, etc. etc., asta-data nu e locu se o desfasiura si nece ca asi poté asia in pripa, destulu e se dicu atata, ca de modelu asiu lua directiunile de asemene chiamare din majoratele contelui Skinsky, principelui Koburg Gotha, Schwarzenberg, ori Karolyi etc. etc., ca de aceste suntu déstule.

Directiunea acésta ar' fi in stare apoi in bunurile clerului a porta o economia rationale, a produce vite de rasa, a deschide vinuriloru celoru escelente din bonurile clerului piacia in strainetate, a introduce industria de lemnu celu pucinu pentru instrumentele de economia si buti, ca-ce paduri suntu destule, etc. etc. cu unu cuventu ar' indiecí venitele fundatiuniloru, ce cu atata mai vertosu ar' poté face, ca-ce capitalu pentru sustienere inca este. —

Atunci ar' fi mai bine si pentru persón'a metropolitului si pentru consistorialisti, ca-ce metropolitulu ar' fi liberu de grijele economisarei, si consistorialistii si-ar' poté sacrifiaá tóte poterile chiamarel loru mai inalte, fora de a fi siliti a se tortura cu lucruri, cari nu le este specialitatea si chiamarea. —

Nu e numai scadere scundaiósa, ci e pecatu comisu in contra economiei nationale, cum se pórta economi'a in bunurile nóstre.

Se vorbescu numai de cele metropolitane. Déca unu pontifice stapanesce bunurile 15—20 ani le mai inzestrédia cum scie si póte, obvine inse vacantia de scaunu, apoi Sodom'a si Gomor'a prin bunurile metropolitane, tóte vinu sub doba, cara cine ce scie si póte, remanu bunurile tunse, arse si fripte. Vine intercalariu, atunci se strica si locurile la campu afara, si asia candu vine urmatoriulu, nu scie in catrau se dè, in locu de a se apuca de organisarea diecesei pana acuma orfana, trebue se se ingrigésca, ca unde-su mai eftine rótele si tanjalile, ca se-si procure celu pucinu cele mai necessaria pentru portarea economiei, fora de care n'are nece unu venitu. Atatea i suntu lipsele si neajunsele, catu in 6—8 ani nu e in stare a-si pune dominiale in ordine, ca-ce unui bunu desorganisatu ei trebue tempu pana se reculege. —

Déca s'ar' intempla conglomerarea susu descrisa, atunci metropolitulu non fora nece o ostenéla si grija si-ar' primí partea sa din venitulu comunu, care ar' face celu pucinu de 10 ori atata, catu ei aducu bunurile in anii primi sub administratiunea sa. —

Acésta conglomerare inse va remané numai unu pium desiderium pre harthia, ca-ce la aceea nu s'ar' invoí tocma aceia, cari ar' trage mai mari folóse din ea. — Asia e lumea, cum a disu apostolulu, ca vedemu reulu, dér' nu facemu binele. —

Dér' nece in sperarea aceea, ca va fi mai bine, nu me potu invoí la cumpararea unui bunu.

Dér' se specificu daunele ce le are clerulu si fundatiunea Siulutiana din posséderea bunuriloru. —

(Va urmá.)

SOCIETATEA ACADEMICA ROMANA.

Publicatiune

de concursurile propuse conformu decisiuniloru luate in sessiunile din annii 1875 si 1876.

(Fine.)

IV. Premie Nasturellu.

(d'in seri'a B, pentru opere publicate.)

Conformu decisiunei Societâtei Academice d'in sessiunea annului 1875, se pune in cunoscinti'a publicului urmatoriele dispositiuni d'in codicillele reposatului intru fericire C. Nasturellu Herâscu:

„B. Premie pentru opere publicate.

„In totu annulu Societatea Academica Romàna va avé a premiá, d'in veniturile fondului Nasturellu, ua carte typarita originale, in limb'a romana, care se va socoti de cotra Societate cá cea mai buna publicatiune apparuta in cursulu annului. Aceste premie voru fi de doue specie:

1. In trei anni consecutivi, d'a rondulu, se va decerne câte unu premiu de patru mii lei, N. 4000 L. n. minimum, la cea mai buna carte apparuta in cursulu annului espiratu;

2. Ero in allu patrulea annu se va decerne unu premiu fissu de lei nuoi 12000, carele ce va numi „Marele Premiu Nasturellu", operei care va fi judecata cá publicatiunea de capetenia ce va fi apperutu in cursulu celloru patru anni precedenti. Acestu premiu nu se va poté decerne unei lucrâri care va fi obtienutu deja unulu d'in premiele annuali, de câtu defalcandu dintr'ensulu valorea premiului precedente.

Operele ce se voru recompensa cu acesta a dou'a seria de premie, voru tracta cu preferentia despre materiele urmatorie:

a) Scrieri seriose de istoria si de sciintiele accessorie alle istoriei, preferindu-se celle attingatorie de istori'a tierreloru romane;

b) Scrieri de religiunea orthodossa, de morale practica si de philosophia;

c) Scrieri de sciintie politice si de economia sociale;

d) Tractate originali despre sciintie essacte;

e) Scrieri encyclopedice' precumu dictionarie de istoria si geographia, in cari se intre si istori'a si geographi'a Romaniei; dictionarie generali seu partiali de sciintie essacte, de arti si messerie, de administratiune si jurisprudentia, si alto assemeni lucrâri utili si bine intogmite;

f) Cârti didactice de ua valore insemnata cá methodu si cá coprinsu;

g) Dictionnarie limbistice in limb'a romanésca mai allessu pentru limbele antice si orientali, adeco limb'a latina, ellena, sanscrita, hebraica, araba, turca, slavona vechia, si altele;

h) publicatiuni si lucrâri artistice de ua valore seriosa, adeco relative la artile plastice, architectura, sculptura pictura, gravura, si chiaru opere musicali seriose, pre cari aceste tote Societatea Academica romàna le va puté appretiá atunci, candu isi va intende activitatea ei si assupr'a tutuloru materieloru de Belle-Arti.

i)Scrieri de pura litteratura romàna, in prosa si in versuri, precumu poeme, drame si comedie seriose, — mai allessu subiecte nationali, — si ori ce alte opere de inalta litteratura romàna. Acestor'a pre cari cu sema asiu dori se se accorde „Marele Premiu Nasturellu", candu voru fi judecate cá avendu unu meritu cu totulu superiore, spre a se da astu-felliu ua incuragiare mai puternica desvoltârei litteraturei nationale".

Spre indeplinirea acestoru dispositiuni, Societatea Academica romana a regulatu celle urmatorie:

1. Primulu siru de 4 anni prevediutu in dispositiunile testatorelui, attingatorie de acesta seria de premie, se va incepe in annulu viitoriu 1877, si se va continua in 1878 si 1879, astufeliu, ca in annulu 1880 se va presenta pentru prim'a ora casulu de a se decerne marele premiu Nasturellu de 12,000 lei nuoi; ér' in annii 1877, 1878 si 1879, se va da neaparutu câte unu premiu de 4,000 lei nuoi cellei mai bune cârti publicate, respectivu, in cursulu fia caruia din acesti anni.

2. Toti autorii cari voru dori sa concurre la premiele annuali din acesta a duo'a seria de premie Nasturellu, sunt autorisati si invitati cá se tramita, mai nainte de deschiderea sessiunei annuali a Societâtei Academice romane, unu numeru cellu pucinu de 12 essemplare typarite din cartea loru, la Delegatiunea Societâtii, in Bucuresci (localulu Academiei), osebitu de essemplarele pe cari voru voi se le offere deadreptul cotra unii séu toti membri actuali ai Societâtii, fora ca acesta ultima procedura sa fia câtusi de pucinu obligatoria.

NB. Se nu se perda d'in vedere ca operele propusse la concursu trebuia sa fia publicate in restimpulu annului curgatoriu, adico cu incepere de la ultima sessiune annuale a Societâtii Academice; astu-felu, spre essemplu, in sessiunea Societâtei d'in 1877, voru puté se intre la concursu numai cârtile publicate de la 15 Augustu 1876 nainte, si totu astu-felu pe viitoriu; ero in sessiunea d'in 1880,

voru puté concurre la marele premiu Nasturellu tote cǎrtile publicate de la 15 Augustu 1876 pene in diu'a intrunirii membriloru la sessiunea d'in 1880.

3. La concursu se potu presenta si opuri preinnouite in noue editiuni, cari se voru fi retiparitu in cursulu annului, inse numai de autori in viétia.

4. Dupo coprinderea chiaru a testamentului, traductiunile d'in limbe straine suntu escluse de la concursu; se va face inse esceptiune pentru acelle traductiuni de pe opuri straine clasice, cari:

1. Séu prin difficultǎtile invinse alle unei perfecte reproduceri in versuri romanesci voru constitui adeverate opuri litterarie alle limbei romane;

2. Séu prin anessarea de elucidǎri si de note sciintifice, cu totulu proprie traducatorului, isi voru fi insusitu meritele unoru lucrǎri originali in limb'a romana.

5. Cǎrtile premiate de Societatea Academica romana din alte fonduri alle selle, séu celle tiparite din initiativ'a si cu spessele ei, nu potu intra la concursu pentru premiele Nasturellu din seria B.

6. Premielle Nasturellu din seria B se potu accorda, nu numai unora opuri complete, ci si pǎrtii unui opu typaritu in cursulu anului, cu conditiune inse, cá acesta parte se fia de valorea si de intinderea unui volumu si nu de alle unei simple fascióre. (minimum 400 pag. for.m 8, garmond.)

Premiarea unei pǎrti a unui opu la unu concursu annuale nu impedica premiarea unei alte pǎrti din acellasi opu la unu concursu posteriore.

7. Opurile anonyme si pseudonime nu voru putea fi admisse la concursulu cǎrtiloru typarite, ero autorii loru, spre a primi premiele accordate, voru trebui se justifice proprietatea loru.

(Multiumita publica.)

Din partea societatii S-lui Ladislau din Ungari'a, s'a donatu pentru edificarea scólei gr. cath. din Sabiiu 25 fl. v. a.

Primésca On. Societate multiumirile nóstre cele mai cordiali.

Sabiiu in 11 Novembre 1876.

Senatulu scól. parochiale gr. cath.

Noutati diverse.

(Planulu pentru statulu comunale alu Brasiovului) dupa care are a fi administratu in toti ramii representarii si administrarii sale politice, economice etc. tocma se publica in „Kronst. Ztg." nrii 180—1, cá substratu la definitiv'a fipsare a puncteloru lui, spre a se substerne spre intarire la ministrulu de interne, dupa care statutu apoi are a se tiené atatu representanti'a cetatii catu si deregutoriele ei comunali in viitoriu, dupa nouii art. de legerespectivi. Corpulu representativu are a fipsa adunarile, ordinea lucrariloru, rectificarea listeloru de alegeri in totu anulu si verificarea celoru alesi. Acestu statutu intre marginile legii va fi icón'a ordinei si a organismului in comuna, si la statorirea lui se nu lipsimu a fi de faciu, déca nu vremu a remané eschisi. —

(Studentii dela universitatea din Moscovi'a) au adressatu catra presiedintele comitetului studentiloru din Budapest'a urmatoriulu telegramu: „Déca este adeveratu, ca studentii din Pest'a au cutezatu a -si esprime simpathiele loru pentru turci, atunci noi studentii dela universitatea din Moscovi'a, condusi de sentiemente comune intregei omenimi si nu numai de tendintie de nationalitate, ne tienemu de detorintia a ne esprime despretiulu nostru facia de dinsii, cá facia de nisce tradatori ai causei umanismului si a libertatii, caror'a trebue se servésca ori-ce universitate.

(Aureli'a Christofi) este numele unei domnisiore de 16 ani din Romani'a care a depusu dilele trecute esamenulu de maturitate cu successu imbucuratoriu si a intratu apoi la facultatea de sciintie medicali. Acésta damicela nu s'a dedicatu sciintieloru, cá dóra cu ajutoriulu loru se-si castige panea de tóte dilele, deórace dins'a este fiic'a unui proprietariu forte avutu, ci studiéza numai din placere.

— Respunsu: D-lui „Ego" in Sinca vechia.. Cu corespondinti'a ddto. 31 Octobre a. c. binevoiesce a te adressá aiurea, ca-ci in colónele fóiei nóstre nu se póte publicá chiaru si numai din motivulu, cá se nu ne facemu noi pe noi de risulu lumei. — Red.

(Contele Lonyay jun.) fiiulu millionariului Lonyay, a fostului ministru de financie si dupa aceea primu ministru magiaru, a caditu in concursu. Detoriele lui se urca la 400,000 floreni, si fiindu ca tatalu seu n'a mai voitu se platézca pentru dinsulu, asiá tinerulu conte a trebuitu se deschida concursu, cà se scape de sîcanarile creditoriloru.

(Softalele din Constantinopole) a respunsu softaleloru din Pest'a prin o ovatiune ce a facut'o generalului Klapka, care de presinte se afla in Constantinopole. Turcii s'au grabitu a-si aretá multiumit'a loru pentru simpathiele ce sor'a natiune maghiara le pastréza pentru dinsii. — Cá contrastu la acésta insemnamu aci, ca studentii din Berlinu au adressatu dilele trecute o telegrama catra rectorulu universitatii de Pest'a, unde i se comunica, ca representantii toturoru societatiloru de studenti de acolo s'au intrunitu laolalta si a respunsu softaleloru din Pest'a prin unu „pereat" freneticu.

(Constituire). Alumnii seminariului archidiecesanu din Blasiu, cá membri ai societatei „Inocentiu (Miculu) Clainiana" tienendu siedinti'a constituitória in 12/10 st. n., si-au alesu de officiali pre an. acest'a scolasticu pre urmatorii domni: de presiedinte pre Nicolau Latiu teol. de an. IV-lea; de notariu alu corespondentieloru pre Gabriele Branea teol. de an. IV-lea; de cassariu pre Nicolau Romanu teol. de an. III-lea; de controloru pre Ioanu Hossu teol. de a. II-lea; de bibliotecariu pre Basiliu P. Masca teol. de an. II-lea; de notariu alu siedintieloru pre Ioanu Macaveiu teologu de an. primu; ér' de redactoru alu fóiei societatii numita „Furnic'a" s'a alesu Filipu Docolinu alumnu seminariale de an. IV-lea. Fiendu fericita mic'a nóstra societate in an. scol. deja espiratu a primí gratuitu cate unu esemplariu din: „Trompet'a Carpatiloru", „Convorbiri literarie", „Reform'a", „Revist'a Scientifica", „Perdafulu", „Transilvani'a", „Fói'a scolastica" si „Economulu"; se róga umilitu de Onor. Redactiuni cá, si in an. acest'a se-o impartasiésca cu acelu favoru, esprimendu-si totu deodata cu acésta ocasiune multiamit'a si recunoscienti'a s'a marinimósseloru Redactiuni s. c. l. Blasiu in 23/10 1876. Nicolau Latiu, presied. Gabrielu Branea, notariu coresp.

(Dechiaratiune). Déca Dómn'a — alésa presiedenta a Reuniunei femeiloru rom. din Mediasiu si giuru inca in 3/15 Maiu an. c. (insciintiata si totu-odata provocata atunci curundu, de primesce séu ba?) nu se va dechiará in vreo privintia séu alta catu mai curundu; — déca comitetulu acestei Reuniuni nu se va conchiamá catu mai curundu cá se puna in lucrare cele ce atingu acésta Reuniune si in specia decisiunile adunarei citate aci, — si in urma, déca dd. membre ale Reuniunei si in specie membrele comitetului nu se voru interessá a si pleni sarcin'a primita; subscrisulu cá cassariu nu potu si nece mai voiu a portá sarcin'a toturoru si dechiaru publice, ca mai multu de catu pana in 1 Ianuariu 1877 nu potu portá respundietatea. Deci dela acestu terminu inainte refusu dela mene ori-ce respundietate facia cu ori-cene si cu toti afora de jurisdictiunea civile, careia provocatu mi voiu da sam'a. Mediasiu in 4 Nov. 1876.

Theodoru Moldovanu Bucsia m/p.

Mai nou.

Sciri telegrafice din Russi'a spunu, ca Tiarulu anunciá armatei, ca elu se va tiené de pretensiunile sale in caus'a orientale, cari neimplininduse, e silitu a apuca arm'á si in privinti'a acésta contéza pe armata.

Depesia din 11 Nov. din Petropole cuprinde cuvintele Tiarului catra representantii din Moscva: „Russi'a si va sustiené cererile in conferenti'a din Constantinopole, deca nu voru fi indeplinite Russi'a va fi silata se ié armele, si spera in sprijinulu poporului. Catra nobilime dise, ca déca nu se voru obtiené garantie Tiarulu are intentiunea otarita a lucra independentu.

Negutiatorii mari din Russi'a sudica oferu Tiarului 5 mil. ruble si cei din Siberi'a 30 mil. spre dispusetiune in cestiunea orientale.

Pana acum stau 6 corpuri de armata russa la Prutu de indemana. Russii credu, in resbelu neaperatu cu Turci'a.

Belgradu 14 Nov. Fiinduca in cestiunaa liniei de demarcatiune nu se potu uní cu turcii, se voru reincepe dusmaniele si la Cladova s'au si tramissu armata, cá se dè man'a cu cea romana; ér' dela Russi'a se astépta altu ultimatu, pentru esirea turciloru si din Djunis.

Programulu Angliei pentru conferintia l'a primitu si Russi'a, numai turcii mai facu dificultati.—

Cursurile

la bursa in 14 Novembre 1876 stá asia:

Galbini imperatesci — — —	6 fl. 01	cr. v. a.
Napoleoni — — —	10 „ 01	„ „
Augsburg — — —	109 „ 15	„ „
Londonu — — —	124 „ 80	„ „
Imprumutulu nationalu —	66 „ 75	„ „
Obligatiile metalice vechi de 5%	61 „ 45	„ „
Obligatiunile rurale ungare	74 „ 75	„ „
„ „ temesiane	74 „ 25	„ „
„ „ transilvane	74 „ 50	„ „
„ „ croato-slav.	84 „ —	„ „
Actiunile bancei — —	832 „ —	„ „
„ creditului — —	141 „ 40	„ „

Redactoru respundietoriu si Editoru
IACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tipariulu lui
IOANE GÖTT si fiiu HENRICU.